

T.C.
DANIŞTAY
Birinci Daire

Esas No : 2006/765

Karar No : 2007/79

Özeti : Üst ölçekli planların mahkemelerce yürürlüğünün durdurulması veya iptalinin, alt ölçekli planların yürürlüğünü ayrıca bir yargı kararına gerek olmaksızın durdurup durdurmayacağı veya iptalini gerektirip gerektirmeyeceği veya bu alt ölçekli planlarda revizyon yapıp yapılamayacağı; 1/25000 ölçekli planların bulunmadığı veya yargı mercilerince iptal edildiği durumlarda alt ölçekli planların yapıp yapılamayacağı; mahkemelerce imar planları hakkında parsel bazında verilen yürütmenin durdurulması veya iptal kararlarının tüm imar planının yürürlüğü durdurup durdurmayacağı veya iptalini gerektirip gerektirmeyeceği, bu mahkeme kararı karşısında idarenin, planının diğer bölümlerinde revizyon yapıp yapamayacağı hususlarında düşünülen duraksamanın giderilmesi hakkında.

Üst ölçekli planların mahkemelerce yürürlüğünün durdurulması veya iptalinin, alt ölçekli planların yürürlüğünü ayrıca bir yargı kararına gerek olmaksızın durdurup durdurmayacağı veya iptalini gerektirip gerektirmeyeceği veya bu alt ölçekli planlarda revizyon yapıp yapılamayacağı; 1/25000 ölçekli planların bulunmadığı veya yargı mercilerince iptal edildiği durumlarda alt ölçekli planların yapıp yapılamayacağı; mahkemelerce imar planları hakkında parsel bazında verilen yürütmenin durdurulması veya iptal kararlarının tüm imar planının yürürlüğünü durdurup durdurmayacağı veya iptalini gerektirip gerektirmeyeceği, bu mahkeme kararı karşısında idarenin, planının diğer bölümlerinde revizyon yapıp yapamayacağı hususlarında düşünülen duraksamanın giderilmesi istemine ilişkin Başbakanlığın 31.7.2006 günlü, Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü 3802 sayılı yazısına ekli Kültür ve Turizm Bakanlığının 5.5.2006 günlü, Hukuk Müşavirliği 71305 sayılı yazısında aynen;

"Bakanlığımızca sit alanı olarak tescil edilen yerlerde mevcut bulunan 1/25000 ölçekli çevre düzeni revizyonu planları hakkında idare mahkemelerince verilen yürütmenin durdurulması veya iptal kararlarının, haklarında ayrıca dava açılmamış bulunan ve revizyon planına uygun olarak hazırlanan alt ölçekli 1/5000 ve 1/1000'lik koruma amaçlı imar planlarını nasıl etkileyeceği ve ayrıca yerel mahkemelerce parsel bazında yapılan başvurular sonucu verilen iptal veya yürütmenin durdurulması kararlarının uygulanması konusunda Bakanlığımızca tereddüte düşülmüş olup, bu nedenle Bakanlığımız uygulamalarına esas olmak üzere konuya ilişkin Danıştay Başkanlığı'nın istişari görüşünün alınmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Bilindiği üzere, İmar Kanunu'nun 8 inci maddesi (b) bendi; "İmar Planları; Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planından meydana gelir. Mevcut ise bölge planı ve çevre düzeni plan kararlarına uygunluğu sağlanarak, belediye sınırları içinde kalan yerlerin nazım ve uygulama imar planları ilgili belediyelerce yapılır veya yaptırılır" hükmüne amirdir.

Ayrıca 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun "sit alanlarında geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile koruma amaçlı imar planı" kenar başlığı altında düzenlenen (Değişik madde ve başlığı; 5226-14.07.2004/m.8) 17 inci maddesinin (a) bendi; "bir alanın koruma bölge kurulunca sit olarak ilanı, bu alanda her ölçekteki plan uygulamasını durdurur. Sit alanının etkileşim çevresine ilişkin varsa 1/25.000 ölçekli plan kararları ve notları alanının sit statüsü dikkate alınarak yeniden gözden geçirilerek ilgili idarelerce onaylanır" hükmünü taşımaktadır.

Diğer taraftan 08.05.2003 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunun 2 nci maddesinin (h) bendi "Dengeli ve sürekli kalkınma amacına uygun olarak ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine imkan veren rasyonel doğal kaynak kullanımı sağlamak üzere, kalkınma planları ve bölge planları temel alınarak çevre düzeni planlarını hazırlamak veya hazırlatmak, onaylamak, uygulamasını sağlamak" hükmü ile 10 uncu maddesinin (c) bendi "Dengeli ve sürekli kalkınma amacına uygun olarak ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine imkan veren rasyonel doğal kaynak kullanımını sağlamak üzere, kalkınma planları ve bölge planları temel alınarak çevre düzeni planlarını hazırlamak veya hazırlatmak, onaylamak, uygulanmasını sağlamak" hükümlerini taşımaktadır.

Bu kapsamda, ülkemiz genelinde 1/25000 ölçekli çevre düzeni planlarının istisnai olarak yapıldığı ve doğrudan 1/5000 iye 1/1000 ölçekli planlarla uygulama yapıldığı dikkate alındığında, 1/25000 ölçekli çevre düzeni planı olmayan veya iptal edilen bir bölgede, 1/25000 ölçekli planların hazırlanarak yürürlüğe konmasının oldukça uzun bir süre gerektirmesi nedeniyle İmar Kanunu'nun 8 inci maddesi, (b) bendi hükmünden hareketle doğrudan 1/5000 ve 1/1000 ölçekli planların yürürlüğe konulabileceği,

Ayrıca prensip olarak üst ölçekli planın yürütülmesinin durdurulmasının veya iptalinin ayrı bir yargı kararı yoksa alt ölçekli planların yürütmesini durdurmayacağı veya iptalini gerektirmeyeceği, ancak üst ölçekli plan hakkında verilen kararın alt ölçekli planlar içinde bağlayıcı olabilmesi için, üst ölçekli plan hakkındaki kararın gerekçesinin, 1/5000 ve 1/1000 ölçekli koruma amaçlı imar planlarını da etkileyip etkilemediğinin değerlendirilmesi gerektiği, dolayısıyla 1/25000 lik planla ilgili mahkeme kararının alt ölçekli planların da yürürlüklerini durduracak

veya iptal edecek nitelikte olduğuna ilişkin bir kanaat yoksa, söz konusu alt ölçekli imar planlarının yargı mercilerince iptal edilmedikleri sürece yürürlükte kabul edilmesi gerekeceği,

Diğer taraftan planların belirli bir parseline ilişkin olarak açılan davaların planın tamamının iptali sonucunu doğurmayacağı, idarece sadece bu parsel ile ilişkin plan revizyonu yapılması gerekeceği,

düşünülmekle birlikte, konu hakkındaki uygulamanın bütün ülkedeki imar uygulamasına yön vereceği dikkate alınarak Danıştay ilgili Dairesinin istişari görüşünün alınmasının uygun olacağı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla,

1) Üst ölçekli planların mahkemelerce yürürlüğünün durdurulması veya iptalinin alt ölçekli planlarının da yürürlüğünü ayrıca bir yargı kararına gerek olmaksızın durdurup durdurmayacağı veya iptalini gerektirip gerektirmeyeceği veya bu alt ölçekli planlarda revizyon yapıp yapılamayacağı,

2) Ülke genelinde pek çok yerde henüz çevre düzeni planlarının yapılmadığı, çevre düzeni planı yapma yetkisinin Çevre ve Orman Bakanlığına ait olduğu, ancak diğer alt ölçekli planların ilgili idarelerin yetkisinde bulunduğu dikkate alınarak, 1/25000 ölçekli planlarının bulunmadığı veya yargı mercilerince iptal edildiği durumlarda alt ölçekli planların yapıp yapılamayacağı,

3) Öte yandan Mahkemelerce imar planları hakkında parsel bazında verilen yürütmenin durdurulması veya iptal kararlarının, tüm imar planının yürürlüğünü durdurup durdurmayacağı veya iptalini gerektirip gerektirmeyeceği, bu tip bir karar karşısında idarenin planın diğer bölümlerinde revizyon yapıp yapılamayacağı

konularda Bakanlığımızca tereddüte düşülmüş olup, konu hakkında Danıştay Başkanlığı'nın istişari görüşünün alınması hususunda gereğini arz ederim. "denilmekte olduğundan konu incelenerek,

Gereği Görüşülüp Düşünüldü :

İstem, üst ölçekli planların mahkemelerce yürürlüğünün durdurulması veya iptalinin, alt ölçekli planların yürürlüğünü ayrıca bir yargı kararına gerek olmaksızın durdurup durdurmayacağı veya iptalini gerektirip gerektirmeyeceği veya bu alt ölçekli planlarda revizyon yapıp yapılamayacağı; 1/25000 ölçekli planların bulunmadığı veya yargı mercilerince iptal edildiği durumlarda alt ölçekli planların yapıp yapılamayacağı; mahkemelerce imar planları hakkında parsel bazında verilen yürütmenin durdurulması veya iptal kararlarının tüm imar planının yürürlüğünü durdurup durdurmayacağı veya iptalini gerektirip gerektirmeyeceği, bu mahkeme kararı karşısında idarenin, planının diğer bölümlerinde revizyon yapıp yapılamayacağı hususlarında düşülen duraksamanın giderilmesine ilişkindir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 28 inci maddesinde yer alan "Danıştay, Bölge İdare, İdare ve Vergi Mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. " hükmüne göre, idarenin, yürütmenin durdurulması veya iptal kararının gerekçesi doğrultusunda ve kararın icaplarına göre yeni bir işlem tesis etmek zorunluluğu bulunmaktadır.

Diğer yandan, 3194 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde, Nazım İmar Planı, Uygulama İmar Planı ve Çevre Düzeni Planı kavramları tanımlanmış, Planlama Kademeleri başlıklı 6 ncı maddesinde, planların kapsadıkları alan ve amaçları açısından "Bölge Planları" ve "İmar Planları", imar planlarının ise "Nazım İmar Planları" ve "Uygulama İmar Planları" olarak hazırlanacağı hükmüne bağlanmış, 8 inci maddesinde ise, planların hazırlanmasında ve yürürlüğe konulmasında uyulacak esaslar belirlenerek, (b) bendinde, imar planlarını, nazım imar planı ve uygulama imar planından meydana geleceği, mevcut ise bölge planı ve çevre düzeni plan kararlarına uygunluğu sağlanarak, belediye sınırları içinde kalan yerlerin nazım ve uygulama imar planlarının ilgili belediyelerce yapılacağı veya yaptırılacağı, belediye meclisince onaylanarak yürürlüğe gireceği açıklanmıştır.

3194 sayılı Yasanın 5 inci maddesinde Nazım İmar Planının varsa bölge veya çevre düzeni planlarına uygun olarak halihazır haritalar üzerine, yine varsa kadastral durumu işlenmiş olarak çizilen ve arazi parçalarının genel kullanım biçimlerini, başlıca bölge tiplerini, bölgelerin gelecekteki nüfus yoğunluklarını, gerektiğinde yapı yoğunluğunu, çeşitli yerleşme alanlarının gelişme yön ve büyüklükleri ile ilkelerini, ulaşım sistemlerini ve problemlerinin çözümü gibi hususları göstermek ve uygulama imar planlarının hazırlanmasına esas olmak üzere düzenlenen detaylı bir raporla açıklanan ve raporuyla beraber bütün olan plan olduğu, Uygulama İmar Planının, tasdiki halihazır haritalar üzerine varsa kadastral durumu işlenmiş olarak nazım imar planı esaslarına göre çizilen ve çeşitli bölgelerin yapı adalarını, bunların yoğunluk ve düzenini, yolları ve uygulama için gerekli imar uygulama programlarına esas olacak uygulama etaplarını ve diğer bilgileri ayrıntıları ile gösteren plan olduğu, Çevre Düzeni Planının ise, ülke ve bölge plan kararlarına uygun olarak konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi yerleşme ve arazi kullanılması kararlarını belirleyen plan olduğu hükümlerine yer verilmiştir.

Ayrıca, Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin 4,5 ve 6 ncı maddelerinde, çevre düzeni planı sınırlarının belirlenmesine ve yapımına ilişkin esaslara yer verildikten sonra 7 nci maddesinde, çevre düzeni planı ilke, esas ve kararlarına aykırı imar planı yapılamayacağı açıkça belirtilmiştir.

Yukarıda belirtilen hükümlere göre;

1- 3194 sayılı İmar Kanunu hükümleri uyarınca imar planları arasında hiyerarşik bir ilişki olması nedeniyle alt ölçekli planların üst ölçekli planlara uygun olması gerekmektedir. Bu ilke dikkate alındığında üst ölçekli bir planın mahkemece iptal edilmesi halinde iptal gerekçesinin icaplarına göre alt ölçekli planlarda da bir değişiklik yapılmasının veya tamamiyle yürürlükten kaldırılmasının, plan yapımına ilişkin ilkelere uygun olarak idare tarafından belirlenmesi gereken bir husus olduğu, gerekli görülüyor ise idarenin alt ölçekli planları da iptal ederek bu planlarda yargı kararının gereklerine ve plan yapımı ilkelerine uygun revizyon yapabileceği;

2- 3194 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin (b) bendinde, nazım imar planı ve uygulama imar planının mevcut ise çevre düzeni planına uygun olacağı belirtildiğinden, 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planının bulunmadığı

durumlarda 1/5000 ve 1/1000 ölçekli planların yapılabileceği, çevre düzeni planının mahkemece iptal edilmesi durumunda ise, üst ölçekli imar planı bulunmasa dahi idarelerin nazım imar planı ve uygulama imar planı yapma yetkisi bulunduğundan, yukarıda açıklandığı üzere iptal kararındaki gerekçelerin de değerlendirilmesi ve plan yapımına ilişkin ilkelere uyulması suretiyle 1/5000 ve 1/1000 ölçekli planların yapılabileceği,

3- Mahkemelerin imar planları hakkında parsel bazında verdiği iptal veya yürütmenin durdurulması kararlarının, imar planının tümünün yürürlüğünü durdurmayacağı veya planın tamamının iptali sonucunu doğurmayacağı, yukarıda açıklandığı üzere mahkeme kararının gerekçesi doğrultusunda kamu yararı ve planlama ilkeleri açısından idarece yapılacak değerlendirme sonucunda, planın iptal edilen bölümlerinde revizyon yapılabileceği,

sonucuna varılarak, dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına 5.2.2007 gününde oybirliğiyle karar verildi.

<http://www.danistay.gov.tr/kararlar115.htm>